

TÜRKİYEDE BİLİM YAPMANIN ZORLUKLARI NELERDİR?

Pof. Dr. İbrahim ORTAŞ tarafından yazıldı.
Cumartesi, 28 Ocak 2012 19:11 -

Prof. Dr. İbrahim ORTAŞ

Çukurova Üniversitesi, iortas@cu.edu.tr

Dünyadaki üniversiteleri görünce Türkiye’de bilim yapmanın gerçekten zor olduğu görülüyor. Bilim yapmanın zorlukları nedenleri ile aşağıda sıralana bilir.

1. Bilim politikasının Belirlenmemiş olması

Türkiye dünyanın 17 büyük ekonomisi, 17. büyük nüfusu, yüz ölçümü doğası uygun, ayrıca bilimsel makale üretmede 19 sırada bulunuyor ancak halen bir bilim politikası bulunmamaktadır. Ülkemizde Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı da kuruldu ancak halen bilim politikamızın olması bilimsel çalışmanın ülkemizde ilerleyememesine yol açmamaktadır. Bilim politikasının devlet katında olmaması gibi üniversitelerimizin bilim politikamız bulunmamaktadır.

2. Bilimsel gelişmeleri izleyememe

Bir diğer konu bilim insanlarının kendi konuları ile ilgili kitap, süreli yayın takip edebilme ve kongrelere katılamamasıdır. Bilim okuyarak ve tartışılarak öğrenilen bir olgu olması nedeniyle her bilim insanı mutlak bu işlevleri yerine getirebilmelidir. Bugün hiç bir bilim insanı mevcut maaşını ortaya koyarak 100 dolarlık bir bilimsel kitabı almaya gönül rahatlığı içinde düşünmemektedir, çünkü alınacak çok kitap vardır. Süreli yayınlar sınırlı olarak kütüphanelerimize gelmektedir. Konunuz ile ilgili yayınları fotokopisini alıp arşivinizde bulundurmak isterseniz bunu da aylığınızdan pay ayırmanız gerekir. Sınırlı maaşla hiç bir bilim insanı hele genç araştırma görevlilerinin fotokopi yapacaklarını hiç beklemiyorum. Yapmadıkları zaman da kınamıyorum çok az sayıda kişi tezi için son derece zorunlu bulunduğu bir makaleyi kendi parasıyla fotokopi etmektedir. Böylece hoca adayı kişiler bilgisiz olarak Türkiye'nin koşulları bu diye Doçent ve Profesör yapılarak şimdiki Türk üniversitelerinin dokusunu oluşturmaktadırlar. Hevesleri ve ütopyaları olmayan bu kişiler yıllar öncesinden öğrendikleri ile yetinerek çağın gerisinde kalmış dersler vermekle aynı zamanda öğrencilere de yararlı olamadıkları gibi bazen motivasyonsuz hayattan kopmuş insan tipleri yetiştirmek için ön ayak olmaktadır.

Son yıllarda yapılan eleştirilerden biri de birçok bilim adamının hiç bir bilimsel işlev göstermeden yalnızca sorumlu oldukları dersleri verdikleri yönündedir. Altyapı olanakları olduğu halde hiç bir bilimsel yayın yapmadıkları şeklindeki eleştiriler artmaktadır. Ciddi bir inceleme ile verimliliği olmayan, yıllardır hiç bir proje hazırlamamış, yayın yapmayan, ders notu olmayan öğretim elemanlarının aktivitelerinin arttırılması için, bilimsel aktivitelere bağlı olarak maaşlarının iyileştirilmesi yollarına gidilmelidir. Bugüne kadar hiçbir ciddi proje üretmemiş, hiç yurtdışı yayını olmamış profesörler bulunmaktadır. Pekâlâ, sormak lazım hangi teoriyi veya sorunu kim ile aşacağız. Bilgi çağını nasıl yakalayacağız.

3. Birlikte veya Takım Çalışması Eksikliği

Üniversitelerde altyapı olanaklarının etkin kullanımı problemi de vardır. Birçok alanda sık sık kullanılmayan fakat gerekli cihazların kullanımında kişilerin bencil davrandıkları, başkasına kullandırmadıkları bunun yerine herkesin kendi cihazını temin etme yoluna gittiği görülmektedir. Hatta aynı bölüm içerisinde kişilerin kendilerine ait altyapı oluşturarak başkasının bundan yararlanmasını engelledikleri hep bilinen gerçeklerdir.

TÜRKİYEDE BİLİM YAPMANIN ZORLUKLARI NELERDİR?

Pof. Dr. İbrahim ORTAŞ tarafından yazıldı.
Cumartesi, 28 Ocak 2012 19:11 -

Bu bağlamda bu kadar çok cihaz edinmek yerine, mutlak gereken cihazların rasyonel kullanımı için az gelişmişlik psikolojisinden kurtulup biraz daha paylaşımcı ve bilim insanına yakışır bir şekilde birlikte kullanımına özen gösterilmelidir. Aynı şekilde üniversitelerde ortak alanı olan bilim insanları bir araya gelerek çalışma gurupları oluşturulmalıdır. Birlikten kuvvet doğar prensibinden hareket edilerek değişik bakış açıları olan bilim insanları karşılıklı fedakârlık göstererek daha sağlıklı çalışmalar yapılabilir.

Birçok bilim insanımız ise gerçekten son derece çalışkan ve üretken fakat aynı ölçüde bencil olduklarından paylaşımcı değildir, bu nedenle de doyumsuz ve aynı ölçüde mutsuz olmaktadır. Bu ve benzeri kişiler Bertrand Russel'in dediği gibi bilimi çoğunlukla kendi egolarını tatmin etmek için yapmaktadırlar. Bu ve benzeri kişilerin belirli bir dünya görüşleri olmadığı için popülist ve sürekli ön planda kalmak için çok çalışıyor imajı vererek gündemde olmayı yeğlemektedirler. Yaratmak istedikleri insan tipi ise kendilerini ilahlaştırmak ve diğerlerini adeta kendilerine köle gibi bağımlı kılmaktadırlar. Bir diğer bilim insanı tipi ise son derece yetenekli, üretken, kapasitesi son derece yüksek fakat felsefesizlikten dolayı kendi kendine iş yapma yetkisi kazanmadığından bilim için fazla da faydalı olamamaktadırlar. Aynı zamanda bazı kişiler iş bulamadıkları için tabiri caizse ahbap çavuş ilişkileri ile üniversitelere kapağı attıktan sonra şu veya bu kişinin daktilo işlerini yaparak yayınların son sıralarında yer alarak hiç bir katkıları olmadan üniversitelerin sırtında birer kambur olarak adeta parazit olarak yaşamaktadırlar. Bir gurup bilim insanı da var ki üniversiteyi bir gelir kapısı olarak görmektedirler. Üniversite ortamını kullanarak dışarıda iş yapmaktadır. Değişik şirketlere yakınlarını ortak ederek danışmanmış gibi davranmaktadırlar.

4. Nitelikli Genç Araştırmacı Sorunu

Yüksek lisans ve doktora programlarının yeniden değerlendirilmesi önemlidir. Çok sayıda niteliksiz doktora öğrencisi yerine daha az ve nitelikli öğrenciye olanak sağlanmalıdır. Alınan öğrencilerin projelerinin değerlendirilmesi ve tamamına yakınının asistanlık olanağının sağlanması düşünülmelidir. Yüksek lisans programlarında literatür taraması gibi batıda az gelişmiş ülke öğrencilerinin paralı öğrenim programı yerine, araştırmaya dayalı ve ciddi derslerin işlendiği bir sistem oluşturulmalıdır. Yüksek lisans programları tez komiteleri tarafından izlenmeli ve tez sonuçları imkânlar ölçüsünde mutlak uluslararası dergilerde yayınlanmalıdır.

5. Ara Eleman Sorunu

Bir diğer sorun üniversitelilerdeki laboratuarlarda ara eleman sıkıntısıdır. İşçi, memur ve teknisyen kadroları dondurulduğu ve yardımcı eleman olmadığı için birçok iş yine öğretim elemanına kalmaktadır. Belki 8 yıllık eğitim bu anlamda daha çok üniversiteli yerine daha çok ara eleman yetiştirmeye de ağırlık verirse daha iyi olur. Sonuç olarak bugün bilim yapmanın önündeki en büyük problem projelerin sağlıklı yürütülebilmesi için proje süresince proje asistanlığının sağlanmamasıdır.

6. Ekonomik Yetersizlik

Bir diğer problem ise çok genç yaşta çoğu bilim insanının yaşam koşullarının yetersizliğini de ileri sürerek pes etmiş olmalarıdır. Türkiye'deki çalışma koşulları ve ücret durumu açıkçası araştırmacıları özverili çalışmaktan alıkoymaktadır. Günde 15 saat çalışmak zorunda olan ve hayatının bütün zevki, arzusu bilim yapmak olan insanı az çalışıp çok harcayan veya hiç çalışmadan kolay yoldan para kazananların yanında boynu bükük kalmaktadır. Okuyarak dünyayı anlamış bir insan her halde dünyanın nimetlerini kendine reva görür ve ona göre yaşamak ister. Fakat hepimizin bildiği gibi Türkiye'de bir üniversite profesörünün maaşı neredeyse bir imamın veya bir uzman çavuşun maaşına eşit düzeye getirilmiştir. Bu durumda birçok insan zamanlarının büyük çoğunluğunu bilime harcamak yerine, özel işler ve danışmanlık yapmak zorunda bırakılmaktadır. Bilim hazırlıklı beyinlere güler. Türkiye'de bilim yapılması isteniyorsa, kendi bilim adamına adam gibi yaşama koşulları hazırlanır ve ona göre de hesap sorma hakkı doğar. Devlet üniversitelerindeki bilim insanı özel sektöre muhtaç edilmeyecek kadar ücret alabilmelidir.

Son günlerde başta tamgün yasası nedeniyle öğretim üyelerinin üniversiteden ayrılması da bir şekilde temelde üniversite maaşlarının yetersizliği belirtilebilir. Dünyanın hiçbir ülkesinde bir Profesör 4 bin TL ile çalıştırılmayacağı açıktır. Bilim insanlarının yoksulluk sınırında olması bilimsel çalışmaların sağlıklı yapılması beklenmemektedir.

Pekâlâ, ne yapılabilir?

1) Bugün gelinen noktada sevindirici olan TÜBİTAK'ın ve Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakıflarının da destekleri ile teknoloji geliştirmek amacıyla sürdürülen çalışmalar yavaşta olsa ilerlemektedir. Yakın geçmişte Gebze'de temeli atılan Teknopark bunlara örnektir. Ayrıca DPT teknoloji projelerine önemli ölçüde destek sağlamaktadır. Fakat projelerin yürütücü pozisyonundaki hocaların dışında esas işin yükünü taşıyan genç araştırmacı, yardımcı personel ve teknisyen çalıştırılması son derece önemli olmaktadır. Bu gün Türkiye'de projelere destek sağlayan TÜBİTAK, DPT ve Üniversitelerimize düşen en büyük görev destek sağladıkları projelere mutlak surette proje asistanı bursu veya yardımcı personel giderlerini eklemeleri gerekmektedir. Bilindiği gibi gelişmiş üniversitelerde her projenin yardımcı personel için konulmuş bir fonu bulunmaktadır. Bu sayededir ki birçok proje başarı ile zamanında sonuçlandırılmaktadır. Üniversitelerimizin bugün son derece sınırlı olanaklarını zorlayarak fedakârlık yapan birçok genç master ve doktora öğrencisi çalışmalarını kendi olanakları ile yapmaktadırlar. Bu cefakâr öğrenciler yüksek lisanslarının sonucunda bir işe girme garantileri olmadığı halde iki veya üç yıl gibi uzun bir sürede çalışmaktadırlar. Hayatlarının en dinamik ve en sorunlu döneminde geleceğe güvenle bakacakları, birikim yapacakları 25 yaşın üzerindeki bu gençleri anlamak ve ona göre davranmak her halde başta devletimizin görevleri arasında olsa gerektir.

2) Üniversitelerin ders notu ve süreli yayın elde etme olanakları artırılmalıdır. Fotokopiden yararlanma olanağı genç araştırmacılara açık olmalıdır. Bir iki kötü tecrübe olabilir, fakat fotokopi çeken onu okuma zahmetine katlanır.

3) Üniversite personelinin ekonomik düzeyi iyileştirilmelidir. Bilgi çağında bilgi üreten insanlar bilgi üretemeyenlerin çok çok gerisinde kalmışlardır. Bu bir yüz karası durumdur. Öğretim elemanına insan gibi yaşaması için olanaklar yaratılmalı onun karşılığında da ondan istenilen performans beklenilmelidir. Birçok ülkede olduğu gibi yılda bir kaç yayın yapma veya en az bir projenin lideri olması istenebilir, ancak yeterli mali destek sağlanması şartı ile. Bu şekilde bilim insanının yaratıcılığını artırılması için teşvik sağlanabilir.

Sonuç olarak Türkiye'de bilim yapmanın sorunlarını neden olan veya eksikliği işle bilir. Ancak

TÜRKİYEDE BİLİM YAPMANIN ZORLUKLARI NELERDİR?

Pof. Dr. İbrahim ORTAŞ tarafından yazıldı.

Cumartesi, 28 Ocak 2012 19:11 -

asıl sorun sanırım bilime bakış açımızdan kaynaklanıyor. Hepsinden önemlisi bilimi doğası ile kavramadığımız anlaşılıyor. Sorun doğru teşhis edilmediği içi çözümü de sanırım yanlış olmaktadır. Bugün üniversiteyi bir meslek edinme yeri, öğrenci için ders alma yeri olarak görürsek, hocalar da kendini öğretmen sanır. Okul olan yerde de bilim olmaz. Günümüzde ülkemizde her şeye rağmen bilim yapacak sınırlıda olsa bilim insanı bulunmaktadır. Ancak mevcut anlayış, ekonomik zorluklar ve yetersiz yarımcı ve ara eleman eksikliği nedeniyle bilim yapmak gerçekten zorlaşmaktadır.